

Z hor (pocta Jaromíru Váčkovi)

Jan Duchek

Sena

Ten rok jsem jel na sena i já. Tábor byl kousek od Antýglu na Rokytě a já dohlížel, aby dobře fungovala kuchyně, aby byly noviny, aby se každý večer promítalo kino a aby „sekáči“ měli snídani už ve čtyři ráno. Vojenské lesy měly na Rokytě stáj a ve stáji byl docela pohledný koník. Rozpomněl jsem se na povinné hodiny jízdy na vojenském gymnáziu a koníka si občas osedlal.

- *V kantýně došlo pivo....povídá mi velitel....zejtra si vemeš stojedenáctku, dva maniky a pojedete do Volyně do pivovára.*
- *Zlatý klucí.....vítal nás druhý den šéf pivovaru.....sena na krku a já nemám do čeho stáčetradoval se, že vezeme plné auto beden s prázdnými lahvemi.*
- *Nejdřív pojedte na exkurzi a potom to vyřídíme.*

V předtuše průšvihů jsem odvedl řidiče na vrátnici a požádal vrátného, aby ho do pivovaru už nepouštěl. Provedli nás varnou, spilkou, ve sklepích jsme ochutnávali pivo z měděných korbělů....a o práci pořad ani slovo. Když jsme nakonec vylezli na dvůr, nevěřil jsem svým očím. Prázdné bedny vyloženy, plné naloženy a vzadu na korbě šest sudů.

- *My ale přijeli jen pro lahvové.....troufl jsem si namítnout.*
- *Ale no tak, hoši....jedete přece přes Vacov, přes Stachy, přes Kašperky, přes Rejštejn...co vám to udělá, shodit v každé hospodě soudek ?.....jsou sena..... !*

A tak jsme jeli na Rokytu přes šest hospod !.....Tam jsme v kantýně auto vyložili, snědli, co nám kuchaři nechali od večere a já dostal chuť na „točené“. Spíš než chuť to ale bylo nějaké furiantství. Nebudu přece pít tu břecku, která celé odpoledne teplala na korbě ! Osedlal jsem koně a jel do Srní. Koně jsem uvázal ke klandru a ví Bůh, že jsem vypil jedno jediné pivo. Zpátky jsem jel zkratkou přes kopec Hrádky. Kůň znal cestu a já se v sedle blaženě kolébal a kolébal.... Probudila mě rána do hlavy. Do stáje vedly nizoučké dveře s žulovým překladem. Kůň hlavu sehnul.

Šumavský maratón

Odbyl jsem si předstartovní průjem a postavil se s tisícovkou ostatních šílenců na louku pod lyžařským stadionem na Churáňově. Výstřel z pistole a tisíc „kluků“ od osmnácti do padesáti chce být co nejdřív na konci louky, kde se musí všichni nějak sešikovat na lesní cestu s docela protivným klesáním. Nikdy předtím jsem neviděl tolik zlomených hůlek, ušlápnutých špiček a ostrých loktů. Zkrátka „maso“. Stres z toho měl nejspíš na svědomí, že jeden či dva kilometry po startu, tedy ve chvíli, kdy už se mohlo dýchat volněji, jsem nedýchal skoro vůbec. Dusil jsem se a chroptěl tak dokonale, že když mě předjížděl veterinář Vašek Šelmát, tak jen „soucítě“ utrousil.

- *Já bych tě píchnul, ale nemám tady s sebou trokar....*

Po chvíli jsem to rozdýchal i bez trokaru, začal si uvědomovat, kde jsem, kolik mi ještě zbývá kilometrů, kolik sil, jak mi jedou lyže a takové ty prozaické, ale zcela nezbytné věci.

Ženy startovaly deset minut po nás a jely „jen“ třicítku. Ty nejlepší z nich mě předjely už pod táhlým stoupáním na Přílbu. Inspirující pohled na úhledné zadečky mě vyvedl až na vrchol v jejich těsném závěsu a „společně“ jsme předjeli docela dost lidí. Zklamání přišlo hned v následujícím dlouhém sjezdu. Moje turistické artisky se s jejich fišerkami, kástlemi či elánkami nemohly měřit ani v nejmenším. Poslední kilometry před cílem už jsem jen sám sebe přesvědčoval.

- Tak Honzíku !....ted' už to přece nevzdáš....dej ze sebe všechno a já ti slibuju, že už je to naposledy....už nikdy se na něco takového nepřihlásíme.....

Jenomže když jsem projel cílem a snědl horkou gulášovku, tak jsem si šel s kamarády pro přihlášku na další ročník. A za peníze z brigád jsem si také pořídil lepší lyže. Rok od roku jsem potom ve výsledcích postupoval vzhůru. Z osmistého místa na šestisté, na čtyřsté, na třístapadesáté. Nebýt toho, že listopadový převrat pozměnil můj život....kdo ví ? Třeba bych dnes byl už třicátý. V kategorii nad šedesát let jich stejně víc nejede.

Protekce

Když jsem Františka potkal poprvé, nebyl ještě ani doktorem obojího práva, ani šumavským hoteliérem, ani manželem sestřenice Milušky. Klátil se v pantoflích, bez kravaty, s rozepjatou blůzou a rukama v kapsách přes nástupiště klatovského jedenáctého do kinosálu, kde jsem jako náčelník posádkového klubu právě pořádal divadelní představení s Ivou Janžurovou a Stanislavem Remundou. Poslal jsem ho zpátky na ubikaci pro kravatu a polobotky.

O šestnáct let později mi Franta navrhl, že bychom spolu mohli jet do Julských Alp a vylézt na Triglav. Byl jsem hned pro, jenže ve věci nevězel háček, ale velrybářská harpuna. Nesměl jsem mít cestovní pas a bylo téměř nemožné, abych bez pasu dostal výjezdní doložku a devizový příslib. Abych to nevzdal jen tak, požádal jsem o přímluvu známého policajta, sportovce, se kterým jsem docela dobře vycházel. Policajt slíbil, slib splnil a já kupodivu dostal i příslib od banky i „doložku k příloze“. Dnes už mladí ani nevědí, jak to tenkrát chodilo.

Z Františkovy stodesítky jsme vyndali zadní sedadla, naložili stan, spacáky, jídlo, nějaké smyčky, pár karabin, pohorky a vyrazili. Jeli jsme přes Slovensko a Maďarsko, cesta přes Rakousko byla ještě na pár let tabu. Na přechodu v Rusovcích jsme byli v deset večer skoro sami a libovali si, jak to všechno pěkně navazuje. Celník nás rychle odbavil a zdálo se, že i „pasovák“ s námi bude hotov jedna dvě. Ale chyba lávky ! Na poslední chvíli, když už nám chtěl vrátit doklady, si ten bdělý muž všiml v mé výjezdní doložce jakési šifry. Odešel i s našimi papíry pryč a místo něj se vrátil celník, který nás už před tím milostivě propustil.

- Vystuptě si !... položte na kapotu všechny vaše peníze !

- Tady jsou forinty, tady dináry a tady české peníze.....povídám.

- Čóó ?.....skoro zařval...také peníze nepoznám !....a měl pravdu, ty koruny byly tenkrát skutečně federální.

Museli jsme vyndat baterii, rezervu, odmontovat tapicírunky ze dveří, vynosit veškerý náklad z auta na celnici a všecičko včetně pasty na zuby a konzerv nechat zrentgenovat.

- Čo je toto ?...povídá celník, když rentgenem projelo lečo s moravskou klobásou.

- Lečo s klobásou.....říkám a divím se, proč si to nepřečte sám.

- Akési čudné lečo, žiadnu klobásu tam nevidím.

Už jsem přestal doufat, že vůbec kdy opustíme republiku, a tak jsem přidržle opáčil, že to není problém náš, ale národního podniku Maryla Rokycany. Potom Frantovi našli v kapesní svítilně schovanou stomarkovku, za kterou chtěl malému Fandíkovi přivézt z Jugošky lyže. Ve dvě ráno, když už ta filcovka trvala tři a půl hodiny, povídá celník :

- *Pojďte se mnou do kanceláře !.....tam se postavil do pozoru a velmi úředně nám sdělil.*
- *Podle československého celního zákona na vás bude vykonána osobní prohlídka. Svlečte se do trenýrek....zvedněte chodidla a roztáhněte prsty.....sundejte si trenýrky.....předkloňte se.....roztáhněte pülky !!!..... Brrr !!!*

O půl třetí už jen s Fandou sepsali protokol o té stomarkovce a - světe div se - o půl čtvrté ráno jsme přece jen vjeli do Maďarska.

Druhý den jsme pochrupávali na travnatém břehu jezera Bled a když jsme přišli k autu, našli jsme za stěračem dva výtisky Tigrídova Svědectví. Článek Zdeňka Mlynáře „Můj přítel Michail Gorbačov“ dával tušit, že prohlídky konečníků na našich hranicích nebudou trvat na věčné časy. Stomarkovka byla ale definitivně ztracena.

- *Ty ses snad zbláznil !.... vrátit ?.... je to všude v papírech....z kamarádství to risknu a dám mu jen tři stovky pokuty.....poučil mě kamarád z lyží a jinak šéf celního úřadu, který Frantův „zločin“ dostal na stůl k projednání. Potom jsem potkal toho známého policajta a trochu v uvozovkách mu poděkoval za „protekcí“.*

- *To mě ty mrchy estébácký musely udělat naschvál.....řekl jakoby s omluvou.*

Vděčnost

Jeli jsme do Tater a Lubora jsem poprvé viděl na klatovském nádraží. Měřil přes sto devadesát a do metrů mu chybělo nanejvýš tak kilo. Vojenského doktora přivedl do party Míra Válek. Lubor, zřejmě nadšen jeho vyprávěním, požádal, jestli bychom ho někdy vzali s sebou do hor. A tak výprava na přelomu září a října vznikla vlastně kvůli němu. Bylo nás pět : Míra, Lubor, Jarda, Tonda a já. Plán byl jednoduchý: ze Třech Studniček k Temnosmrečinským plesům, přes sedlo Závory na Valentkovou, přelézt po hřebeni na Svinicu a odtud dál na Kasprov vrch. Loni tam Poláci nechali kluky za vepřovou konzervu přespat pod střechou horní stanice lanovky a letos by to mohlo vyjít také. Druhý den přes Červené vrchy do Roháčů, přespíme v opuštěné salaši v Ráčkové dolině a pak dorazíme zbytek přes Hrubý vrch, Volovec a Ostrý Roháč na Žiarskou chatu. A potom se uvidí.

Člověk mívá a pánbůh mění. Drobounce přišlo. V Koprové dolině jsme zalezli pod přístřešek, uvařili polévku z pytlíku a ujedli něco ze zásob. Když jsme z útulny vylezli, byly Liptovské kopy pod sněhem a i tady v dolině se déšť změnil na sníh. Navíc jsem cítil nějakou horkost a lékař Lubor mi naměřil přes devětatřicet. Za hluboké tmy jsme se vrátili na chatu kpt. Rašu. Lubor mi dal spolknout hrst aspirínů a vitamínů, nalili do mě litr čaje a nejspíš na mě naházeli všechny deky, které byly po ruce. Vzbudil jsem se až ráno a bylo mi dobře. Bylo bílo, svítilo sluníčko a od jihu nás zdravily zasněžené Nízké Tatry.

Vyrazili jsme stejně jako den předtím, jen útulnu jsme pro jistotu minuli. V sedle Závory už bylo deset čísel sněhu a na Valentkové dvacet. Přelézt na Svinicu za těchto podmínek bylo holé šílenství, a tak jsme obcházeli přes Kmennou Tichou do Laliového sedla. Na „Kasprák“ jsme dorazili za hluboké tmy a docela slušné vánice. Byl tam úplně jiný Polák a místo aby nás za konzervu a třeba i flašku borovičky nechal pod střechou, zavolal dolů na policii. Museli jsme ven, do tmy a do metelice, což na tatranském hřebeni zas tak veliká legrace není.

- *Chlapci!.....pojd'te je poprosit ještě jednou.....anebo na hvězdárně.....vždyť my tady zahyneme.....lkal docela vážně Lubor.*

- *Jestli budeš takhle blbnout, tak je to docela možný.....Poláci nás teď můžou akorát tak zavřít....jestli to nevíš, tak jsme přešli ilegálně jejich státní hranici....jde se dolů po žluté a na prvním rovnějším fleku stavíme bivak.....rozhodli jsme my ostatní.*

A stavěli jsme stany. Ve sněhu, při baterkách. Jarda s Tondou, já s Mírou, Lubor byl sám, ale solidárně jsme stavěli stan nejdřív jemu.

- *Co to tady máš ?.....povídá Jarda a drží v ruce půlkilové kladivo.*
- *To je přece na zatloukání koliků.....*
- *A co ten polštář.....povídám já, když jsem mu rozbalil spacák.*
- *To mi dala mamina macíka pod hlavu.....*

Pak jsme ještě objevili obrovskou baterku na čtyři velké monočlánky a velkoobchodní balení leukoplasti.

- *Ty ses snad zbláznil, Lubore.....a já se furt divil, proč máš ten bágel jak indiánská stará žena.....vychovával Lubora Jarda.*
- *Klucí, nebudte na mě jak na cizího.....Míra mi přece řek baterku, leukoplast.....*

Ráno bylo sedm pod nulou, voda ve flaškách zamrzlá, ale sluníčko nám brzy dovolilo sbalit stany a vyrazit Tomanovskou dolinou zpátky na hřeben. V Tomanovském sedle se přihnaly černé mraky, začala vánice a na Polské Tomanové už nebylo skoro ani vidět. A Lubor nám začal malomyslnět. Rozebrali jsme si jeho batoh, přivázali ho mezi sebe na lano a střídavě ho utěšovali nebo mu nadávali. Každou chvíli to vypadalo, že nám z ostrého hřebene Smrečin spadne do Polska. O půl čtvrté odpoledne jsme byli konečně v Pyšném sedle a chtěli ještě přejít přes Blyšť do salaše v Ráčkové dolině. Asi pěkná blbost, Lubor nám to ale stejně nedovolil. Jakmile narazil na cestu do civilizace, nebyl k udržení a i sil měl najednou na rozdávání. Do Podbanského jsme dorazili za tmy, ale hospoda byla ještě otevřená. Nestačili jsme ani sundat bágly a Lubor už nesl od pultu pět piv a pět velkých boroviček. Netrpělivě počkal až to vypijem...a znovu...a znovu ! Takovou měl radost, že pro tentokrát nezahynem.

Mezitím jsme s Mírou zjistili, kolik kde stojí nocleh a rozhodli se, že raději přespíme v plechové boudě autobusové zastávky. Potom jsme ale natrefili na partu, která nás vzala autobusem zase zpátky na Tři Studničky. Na chatě kpt.Rašu jsme se tak ocitli už potřetí, „chatárku“ jsme ale nepoznali - odbarvila si vlasy na blond. Zato ona poznala nás i přesto, že jsme byli „upraveni“ borovičkou. Chvíli vrčela, nakonec nám ale dala pokojík se třemi palandami a rozbitým oknem. Lubor hned vylezl nahoru na patro a okamžitě usnul. Druhý den po obědě jsme se rozhodli, že nemůžeme jen tak hnít na chatě a že si cvičně vyběhneme na Kriváň. Lubor ale docela vážně pravil.

- *Chlapci, dneska nikam nejdu.....někdo mi do rána vyměnil tělo.*

Když jsme se potom, opět při baterkách, vrátili z Kriváně, přivítal nás Lubor pár lahvemi červeného, které koupil za poslední peníze. Není nad vděčnost.

Jak chlapi brečí

Mont Blancu jsme snili dlouho. V devadesátém toho ale přišlo trochu moc najednou. Bylo nám padesát, hranice se konečně otevřely, já se vrátil na vojnu a o dovolenou jsem musel požádat svého nového šéfa.

- *Kam jedeš ?*

- *Ále.....chceme s kamarády na Mont Blanc.*

- *A jak máš zajištěné služby ?*

Prokristapána...jaké služby ?....Copak neví, že do žádných služeb nechodím ? Na správe jsou přece stálí operační dozorčí.....Musel jsem vypadat tak přitrouble, že si toho všiml i šéf.

- *Ale já přece myslím služby jako ubytování, stravování, dopravu.....vysvětloval.*

- *Nó...dopravu zajištěnou máme - autobusem, jídlo si vezeme s sebou a spát budeme....?nó.....asi někde venku... leze ze mě jak z chlupaté deky a začínám mít barevné obrazy, jak českého plukovníka eskortuje francouzská žandarmerie, protože si ustlal pod širákem.*

Generál ale živé obrazy neměl. Probudila se v něm duše starého průzkumáka a docela upřímně mi nabídl.....

- *Tak víš co, já ti zejtra přinesu průzkumácké příručky o přežití ve volné přírodě.*

No vida, myslím si, už jsme zase na vojně. Nahlas ale říkám.....

- *Ne, ne, néé.....to by asi pro nás nebylo.....a navíc bychom mohli po těch letech psát takové příručky sami.*

- *Jak myslíš.....bylo na něm vidět, že jsem se jeho průzkumácké dušičky přece jen dotkl.*

Vyrazili jsme tedy - Vašek, Míra a já - s poněkud obskurní CK Dr. Zvonka Burkeho. Program nevypadal zle : aklimatizační výstup na Grossglockner, druhý aklimatizační výstup z italské strany na Breithorn, přenocování na plató Rósa a nakonec ze Chamonix na Mont Blanc. Stravování z vlastních zdrojů a ubytování.....jak se dá.

Ve Vysokých Taurách napadlo přes noc čtyřicet centimetrů sněhu, máme půldenní zpoždění, čerstvý letní sníh není ani na pohorky, ani na mačky a tak se na vrcholek Grossglockneru jen smutně díváme od Oberwalderhütte. Zato Breithorn nás přivítal skvělým azurovým počasím. Toulali jsme se po jeho dlouhém hřebeni až do pozdního odpoledne a nemohli spustit oči z neopakovatelného majestátu Matterhornu. Na Klein Matterhornu už jsme měli jasno – na Matterhorn se musíme vrátit.

V Chamonix navštěvujeme turistické byro a vyptáváme se na předpověď počasí na Mont Blancu. Odpověď je nepříznivá: zataženo, mínus deset a přes sto kilometrů vítr. Víc času ale nemáme a tak se jde v půl třetí ráno z chaty Aiguille du Gouter nahoru. Skutečnost je naštěstí úplně jiná. Až do jedenácti dopoledne je skoro jasno a vítr jen docela mírný. V půl sedmé už cesta nikam dál nevede, jsme na vrcholu a pod námi se v údolních mlhách probouzí celé Alpy. Při sestupu, po prvních krocích na exponovaném hřebínku udiveně zjišťuji, že brečím. Teprve u „Valotky“, už v plném slunci a s dostatkem kyslíku v plicích, si uvědomuji proč. Oplakával jsem splněný sen.

Watzmann

Pro „horaly“ ze Šumavy jsou Dachstein a Watzmann kopce téměř kultovní. Za inverze jsou totiž vidět z Pancíře, Hofmanek, Rozvodí i „Vajzovny“. Po „listopadu“ se tak celkem logicky stal Watzmann jedním z našich cílů. Je to součást vápenců, které ze severu i jihu lemují krystalické pásmo Alp a je k němu blíže než pod Kriváň. V jednadeca-desátém jsme si tedy prodloužili víkend a Ládíkovou stodvacítkou vyrazili na Berchtesgaden. Lád'a, Jarda, Míra a já. Chtěli jsme přespat na Watzmannhausu za deset marek na zemi ve spacáku a ráno jít na vrchol. Jenomže jsme tam byli moc brzy, na vrcholech se právě honila nějaká bouřka a my se pustili zase dolů ke klášteru sv. Bartoloměje u jezera Königssee. Doufali jsme, že tam někde nějak přespíme a brzy ráno půjdeme na Watzmanna z druhé strany. Zkrátka „mladí kluci“, loni nám bylo teprve padesát a ani nás nenapadlo, že dvoukilometrové převýšení s „plnou polní“ bude pořádná dřina. Také nás nenapadlo, že i v Německu mají chráněná území a na Watzmannu se zkrátka tábořit nesmí. Když jsme pak zjistili, že národní park hlídají ochránáři i policie, dostal jsem strach zejména já.

- *Tobě ta funkce nějak vlezla do hlavy...dobírali si mě zpola žertem a zpola vážně kamarádi.*

Já měl ale opravdu hrůzu z pomyšlení, že nás někde seberou a že si zadělávám na pěkný služební malér. Nakonec jsme stejně přespali v lese nad jezerem...kluci spali klidně.

Když jsme druhý den ve strmé vápencové suti potkávali proti sobě Němce, jen tak nalahko s teleskopickými holemi, pochopili jsme, proč se Watzmann chodí od severu k jihu a ne naopak. Dva metry sutí nahoru, tři metry po bříše zpátky...a znovu...a znovu...na zádech batoh s třídní výbavou. Ke kříži na Südspitze jsme doslova přilezli totálně vyšťavení. Místo fantastických rozhledů až k nám na Šumavu nás na hřebeni uvítala mlha a mrholení, které z vápencových skal dělalo kluziště (asi i proto má Watzmann na svědomí stovku lidských životů). Přešli jsme exponovaný a v tomto počasí i dost nebezpečný hřeben mezi Südspitze, Mittelspitze a Hocheck. Na posledním vrcholu už nám ale nezbývalo než opět přenocovat. Naštěstí tam byla mezi skalkami vklíněná dřevěná boudička.

- *Kolik má kdo vody ?.....zeptal se Jarda.....musíme navařit polívku a čaj.*

Ukázalo se, že máme tak půl litru na hlavu, což při tom strašlivém výdeji během celého dne bylo žalostně málo. Jarda ale objevil zbytky firnového sněhu a v igelitovém pytli ho nanosil kupu. A tak jsme vařili, vařili a vařili. Byli bychom vařili ještě dál, kdyby nám nebouchl ruský benzinový vaříč. Zbytky sněhu padly na hašení hrozícího požáru.

I tak se mi podařilo vypít ešus „hovězího“ bujónu z kostky a tři ešusy čaje. To bude noc, říkal jsem si, když jsem lezl do spacáku. Snad abych se raději ani nezouval a ani nezapínal. Ale ne. Ráno jsem se probudil do úsvitu, jdu si odskočit a ono skoro nic...tělo všechnu tu vodu dokázalo zase někde uložit.

O rok později se na mém psacím stole rozdrnčel telefon.

- *Už to víš o Mirovi ?..... hlas mé ženy zněl nějak divně.....*

- *A co jako.....kluci došli na vrchol ?.....*

- *.....Míra při sestupu spadl a.....poslední slova zůstala viset ve vzduchu.....*

V Tupadlech, pár kilometrů od Klatov, jsou buližnickové skály, které se používají jako cvičný horolezecký terén. Tam jsme nechali dát žulovou destičku s nápisem.

Jaromír Válek zahynul 25. srpna 1992 na Matterhonu

Poznámky závěrem:

Nadpraporčík Jaromír Válek byl absolvent Vojenské hudební školy
v Roudnici, skvělý vojenský muzikant a skvělý kamarád.

Text získal 1. cenu v XVIII. ročníku soutěže Literární Šumava

Autor :

PhDr Jan Duchek, gen. v.v.

Praha, duben 2017